

REZOLUȚIA

Forumului ONG-urilor de Mediu din Republica Moldova

16-17 Martie 2023, Chișinău

Reunind 110 participanți, **Ediția anului 2023 a Forumului ONG-urilor de Mediu**, s-a desfășurat în perioada 16-17 Martie 2023.

Evenimentul a fost organizat de către Asociația Obștească EcoContact, Consiliul Național al ONG-urilor de Mediu și susținut financiar de Suedia, Agenția Austriacă pentru Dezvoltare din fonduri ale Cooperării Austriece pentru Dezvoltare (ADC), precum și de Centrul Național de Mediu.

Participanții la Forum

Fiind îngrijorați de:

- starea mediului din Republica Moldova și nivelul crescut de încălcări ale legislației de mediu, precum și de
- reducerea considerabilă a numărului de organizații de mediu active, inclusiv atestarea procesului de ardere profesională printre membrii reprezentanților sectorului asociat cu starea de criză din societate, absența ONG-urilor la nivel local și lipsa fondurilor orientate către dezvoltarea organizațională și capacitate;

Îndeamnă toate părțile interesate să-și unească, și să-și coordoneze eforturile în vederea asigurării, respectării dreptului omului la un mediu sănătos (art. 37 al Constituției Republicii Moldova), precum și capacitării și susținerii reprezentanților societății civile de mediu;

Susținând implementarea documentelor de politici naționale pentru promovarea și implementarea Acordului de Asociere RM – UE;

Conștientizând că un mediu sănătos, precum și disponibilitatea resurselor naturale nepoluante au un impact direct asupra sănătății populației;

Recunoscând că starea mediului are impact direct asupra calității vieții, a dezvoltării durabile și a produselor alimentare provenite din sectorul agricol;

Conștientizând că apa este una dintre cele mai importante resurse naturale, iar calitatea acesteia este determinată de sursele de poluare și modul în care sunt administrate aceste surse;

Fiind foarte alertați de situația creată în jurul fluviului râului Nistru atât privind debitul râului, calitatea acestuia și modul cum este gestionat de către partea Ucraineană, considerând foarte important ca acțiunile Guvernului să fie mai direct orientate spre atingerea beneficiilor naționale, neadmiterea semnării actelor bilaterale ce ar aduce un impact negativ ecosistemelor riverane și mediului;

Fiind îngrijorați de lipsa unui sistem eficient de management al deșeurilor și a ratelor reduse de reciclare și valorificare a acestora;

Confirmând utilitatea și eficiența unor servicii climatice pentru a face față provocărilor de schimbări climatice precum și aplicarea tehnicilor și mecanismelor de adaptare;

Reiterând necesitatea reducerii riscurilor asociate utilizării substanțelor chimice pe întreg ciclul de viață, precum și crearea și funcționalitatea mecanismelor de raportare și informare privind calitatea mediului;

Conștientizând că solurile sunt supuse proceselor de degradare și poluare, eroziunea fiind cea mai gravă dintre ele;

Constatând suprafața redusă a pădurilor și cu vegetație naturală, precum și lipsa măsurilor eficiente privind îmbunătățirea situației din fondul forestier și creșterea suprafețelor ocupate de vegetație forestieră;

Recunoscând importanța și necesitatea implicării comune în implementarea Programului național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032;

Reiterând faptul că poluarea aerului are impact asupra sănătății populației, calității mediului înconjurător și dezvoltării durabile;

Fiind îngrijorați de vulnerabilitatea localităților, populației și sectoarelor de dezvoltare naționale la schimbările climatice și fenomenele extreme prezente pe teritoriul țării;

Apreciind necesitatea integrării măsurilor și principiilor economiei verzi în procesele de producție din ramurile economiei naționale și tranziția verde a Republicii Moldova pentru dezvoltarea economică durabilă, protecția mediului și bunăstarea populației în scopul atingerii obiectivelor Strategiei Naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030"

Conștientizând că regionalizarea serviciilor de gestionare a deșeurilor se află într-o fază incipientă, chiar dacă procesul a demarat acum un deceniu. Totuși, regionalizarea rămâne elementul cheie al politicii naționale de dezvoltare a sectorului deșeurilor;

Înțelegând necesitatea stringentă a educației ecologice în sistemul de învățământ de toate nivelurile și dezvoltarea unui program național de promovare a culturii ecologice în rândul tuturor segmentelor populației, a instituțiilor de stat și a administrațiilor locale;

Conștientizând importanța și rolul major pe care îl are mass-media și jurnalismul de mediu în informare, sensibilizare și educația ecologică a populației;

Constatând necesitatea vitală de schimbare a practicilor de agricultură intensivă și extensivă spre agricultură conservativă și durabilă;

Fiind îngrijorați de vulnerabilitatea energetică a țării, precum și eficiența energetică scăzută a majorității clădirilor locative, precum și sisteme ineficiente și poluante de producere și distribuție a agentului termic;

Recunoscând necesitatea implicării mai extinse și active a societății civile, totodată și necesitatea formării spiritului de apartenență și solidaritate, precum și importanța comunicării cu publicul;

Participanții la Forum au aprobat următoarele direcții prioritare:

- Continuarea activităților de dezvoltare a capacităților reprezentanților organizațiilor neguvernamentale din domeniul protecției mediului, inclusiv și din alte domenii privind implementarea măsurilor de protecție a mediului, folosirea durabilă a resurselor naturale, susținerea și monitorizarea implementării Acordului de Asociere RM - UE și a politicilor de mediu;

- Implicarea mai activă în promovarea principiilor managementului integrat al resurselor de apă, în oferirea expertizei în negocierile interguvernamentale și ridicarea nivelului de conștientizare în rândurile populației privind riscurile care apar odată cu nesoluționarea problemelor existente.
- Contribuirea la implementarea dispozițiilor Convenției de la Aarhus prin desfășurarea campaniilor de informare și implicare a publicului interesat în procesul de luare a deciziilor de mediu;
- Promovarea educației ecologice în sistemul de învățământ de toate nivelurile și dezvoltarea unui program național de promovarea culturii ecologice în rândul tuturor segmentelor ale populației, instituțiilor de stat și administrațiilor locale;
- Stimularea cooperării cu mass-media și dezvoltarea jurnalismului de mediu ca instrument de bază în informarea, sensibilizarea și educația ecologică a populației;
- Dezvoltarea și îmbunătățirea activității organizațiilor sectorului asociativ prin formare spiritului civic și de atitudine, prin aplicarea unei abordări bazate pe drepturile omului, participarea publicului și accesul la justiție în materie de mediu;
- Continuarea și intensificarea procesului de monitorizare a încălcărilor legislației de mediu, documentarea și sesizarea autorităților competente precum și a membrilor societății civile despre aceste încălcări;
- Promovarea activă a integrării principiilor economiei verzi în toate sectoarele de dezvoltare socio-economică ale țării;
- Implicarea activă în elaborarea, avizarea, promovarea și implementarea documentelor de politici și acțiunilor practice în domeniul economiei verzi și circulare, eco-inovării, eco-etichetării, precum și monitorizarea respectării procedurilor de evaluare de mediu și a standardelor de mediu, prin proiecte tematice, grupuri de lucru mixte la nivel local, acțiuni de informare, conștientizare și educație, promovarea creării locurilor de muncă verzi;
- Elaborarea și implementarea acțiunilor de mediu în cadrul strategiilor de dezvoltare organizațională/codului de conduită ale organizațiilor, astfel contribuind la eficientizarea utilizării resurselor, reducerea amprentei de carbon a organizației și prezentarea unui model de activitate verde(oficii verzi, achiziții verzi, întruniri verzi, transport verde etc);
- Implicarea mai activă a ONG-urilor de mediu în implementarea sistemului integrat de gestionarea a deșeurilor în regiunile țării, planificat conform cadrului strategic național aprobat în domeniu, inclusiv prin derularea unor campanii pentru publicul larg și pentru cel profesionist privind consum sustenabil și prevenirea generării deșeurilor, precum și importanța sortării și reciclării lor;
- Promovarea cooperării între organizațiile de mediu de pe ambele maluri ale Nistrului, precum și cooperarea cu organisme și programe regionale și internaționale de mediu pentru identificarea oportunităților de finanțare, schimb de expertiză și cercetări;
- Susținerea APL-urilor, instituțiilor de învățământ și a altor actori-cheie în implementarea proiectelor de mediu, a proiectelor de creștere a rezilienței climatice, a celor de eficiența energetică, a celor de agricultură organică, a proiectelor de educație de mediu de calitate, a celor de reîmpădurire și de extindere a suprafeței spațiilor verzi etc;
- Dezvoltarea instrumentelor naționale de atragere a investițiilor private în împădurire și protejarea pădurilor, în special, prin atragere masivă a investițiilor din fondurile internaționale guvernamentale și private ale economiei verzi, protejarea biodiversității, adaptare la schimbările climatice.

Participanții la Forum solicită autorităților:

- ❖ Punerea la dispoziția publicului, precum și invitarea activă a ONG-urilor pentru consultări în conformitate cu legislația de mediu și a domeniilor conexe (eficiență energetică, transporturi, sănătate, dezvoltare regională, etc.) în ceea ce privește toate proiectele de acte normative, care urmează să fie elaborate și adoptate în conformitate cu Acordul de Asociere RM-UE. De asemenea, asociațiile de mediu ar trebui să aibă dreptul să intervină în procesul de consultare atunci când proiectele de legi se afla în Parlamentul RM pentru adoptare, astfel încât să se evite cazuri de excludere a unor articole din proiecte de legi și acte normative, după ce aceste proiecte au fost deja consultate și aprobate cu sectorul asociativ de mediu;
- ❖ Instituirea mecanismelor de monitorizare a implementării cadrului normativ de mediu, a domeniilor conexe, precum și a Convențiilor internaționale la care R. Moldova este parte;
- ❖ Adoptarea urgentă a Planului de acțiuni și a mecanismului de implementare a Convenției Aarhus, precum și modificarea prevederilor Regulamentului privind accesul la informație de mediu și participarea publicului în vederea asigurării implementării eficiente a Convenției;
- ❖ Crearea grupului de lucru privind implementarea Convenției Aarhus, includerea în componența acestora a reprezentanților societății civile și a oamenilor de știință;
- ❖ Deblocarea procesului de promovare a cadrului normativ și instituțional privind funcționarea Rezervației biosferei „Prutul de Jos” și Parcului Național „Nistru de Jos”, îmbunătățirea modului de funcționare a Parcului Național Orhei și a ariilor naturale protejate de stat;
- ❖ Asigurarea unei finanțări durabile pentru ariile naturale protejate de stat, inclusiv costurile necesare pentru întreținerea/dezvoltarea și cercetarea științifică în domeniu;
- ❖ Publicarea proceselor-verbale ale ședințelor Consiliului de Administrare a Fondului Național de Mediu și asigurarea prezenței reprezentanților sectorului asociativ și a reprezentanților mass-media la ședințele respective;
- ❖ Revenirea la un mecanism viabil de comunicare permanentă și schimb de informații cu Ministerul Mediului în procesul de identificare a necesităților de acțiune în domeniul mediului și asigurarea unui dialog în procesul de aderare a R. Moldova la Uniunea Europeană, de realizare a strategiei de mediu și programelor sectoriale;
- ❖ Stabilirea unor mecanisme de cooperare între autoritățile publice centrale și locale în vederea asigurării publicității, transparenței activității la adoptarea deciziilor de mediu și participarea publicului la nivel local și accesul la Registrele locale cu informație de mediu (Registrul spațiilor verzi, etc.);
- ❖ Crearea și asigurarea funcționalității sistemelor informaționale de mediu pentru sporirea și garantarea unui acces la date de mediu conform prevederilor Convenției de la Aarhus (SIA Cadastrul Apelor, SIA Managementul Deșeurilor, SIA Registrul Emisiilor și transferului de poluanți, etc.);
- ❖ Dezvoltarea uniformă a sistemelor regionale de gestionare a deșeurilor, promovarea celor mai bune practici de prevenire, reutilizare și reciclare a deșeurilor, stabilirea unor ținte mai ambițioase pentru colectarea deșeurilor de produse supuse Responsabilității Extinse a Producătorului (EEE, ambalaje, baterii și acumulatori, uleiuri), stabilirea unor ține de reutilizare pentru anumite categorii de ambalaje;
- ❖ Stabilirea interdicțiilor de import la produsele de plastic de unică folosință conform cadrului legal european, drept cea mai corectă și fezabilă soluție în reducerea cantităților de deșeuri de plastic, inclusiv a consecințelor pe termen lung și ireversibile asupra mediului și sănătății populației;
- ❖ Includerea reprezentanților ONG-ilor de mediu în comisiile de evaluare a propunerilor proiectelor de dezvoltare regională finanțate din bugetul de stat, (FNRD, Fondul pentru Agricultură, Fondul Național de Mediu, Programul Satul European);
- ❖ Finanțarea din Fondul Național de Mediu a programelor de creșterea capacităților ONG-ilor de mediu și subcontractarea lor pentru prestarea serviciilor de expertiză relevantă domeniului de activitate;

- ❖ Promovarea energiei verzi prin diminuarea cotei TVA la sursele alternative de energie și la materiale pentru eficiență energetică, în perioada de criză energetică, după modelul țărilor europene;
- ❖ Elaborarea, promovarea și implementarea curriculumului școlar, liceal și universitar privind educația de mediu și dezvoltare durabilă, inclusiv, includerea educației ecologice în sistemul de învățământ de toate nivelurile și elaborarea unui program național de promovare a culturii ecologice în rândul populației, a instituțiilor de stat și a administrațiilor locale;
- ❖ Evaluarea post-implementare a proiectelor investiționale din domeniul mediului, dezvoltării regionale și surselor alternative de energie, precum și mentenanța și monitorizarea funcționării acestora;
- ❖ Elaborarea cadrului normativ privind crearea și cultivarea plantelor energetice;
- ❖ Stabilirea unui statut juridic pentru comitetele de sub-bazin și susținerea activităților în implementarea planurilor de management sub-bazinal;
- ❖ Instituirea mecanismelor de susținere și motivare a voluntariatului în domeniul mediului, inclusiv prin remunerare financiară eliberată de taxe;
- ❖ Acordarea suportului în crearea cadrului prielnic pentru activitatea pepinierelor silvice private;
- ❖ Promovarea unei Agende pentru turismul verde și elaborarea instrumentelor de ghidare al activităților de turism în ariile protejate de stat;
- ❖ Crearea echilibrului între viziunile asupra pădurii dintre silvicultori și ecologi;
- ❖ Susținerea dezvoltării jurnalismului de mediu, precum și a mecanismelor informative de mass-media ecologică deja existente prin intermediul Fondului Național de Mediu;
- ❖ Coordonarea și implicarea ONG-urilor de mediu în mod eficient, în procesul de implementare a Programului Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor pentru perioada 2023-2032 (PNERP) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027, precum și a activităților conexe acestuia;
- ❖ Includerea malului stâng al Nistrului sub incidența directă a Programului Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor pentru perioada 2023-2032 (PNERP) și dezvoltarea în continuare a mecanismelor de colaborare pentru implementarea proiectelor de împădurire pe malul stâng, inclusiv prin dezvoltarea parteneriatelor între ONG-urile de mediu de pe ambele maluri.
- ❖ Reducerea substanțială a investițiilor, compensațiilor și altor fluxuri financiare asociate agriculturii intensive, care utilizează în exces substanțe toxice și periculoase (pesticide);

Participanții la Forum propun donatorilor:

- Crearea platformelor tehnice de coordonare a asistenței externe în domeniile prioritare ale protecției mediului și schimbărilor climatice;
- Includerea componentei de suport organizațional și a celei de creștere a capacităților organizațiilor de mediu în programele lor de finanțare;
- Promovarea unui schimb de informații și experiențe cu organizațiile de mediu, în mod special celor din UE;
- Extinderea perioadei de implementare a proiectelor și majorarea valorii granturilor oferite pentru ONG-urile de Mediu, inclusiv cu posibilitatea fortificării capacităților instituționale;
- Susținerea sporită a ONG-urilor de mediu la nivel local de pe întreg teritoriul țării pentru promovarea activităților de mediu la scară mică și medie, inclusiv și proiectelor de pe ambele maluri ale Nistrului;